

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning metodik tizimi (loyihaga asoslangan yondashuv asosida)

Madina Komiljonovna Holiqova
madinaholiqova7@gmail.com
Buxoro davlat universiteti

Annotatsiya: Mazkur ilmiy ishda bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning metodik tizimi loyiha asosida yondashuv negizida tadqiq etilgan. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan kompetensiyaviy ta'lim, konstruktivizm va loyiha asosida o'qitish texnologiyalarining nazariy asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, ijodiy-konstruktiv kompetensiyaning tarkibiy komponentlari va ularni shakllantirish mexanizmlari yoritilgan. Metodik tizim maqsadli, mazmuniy, tashkiliy va texnologik komponentlar asosida ishlab chiqilgan bo'lib, talabalarning mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va innovatsion yondashuvlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tajriba-sinov ishlari natijalari loyiha asosida o'qitishning samaradorligini tasdiqladi. Tadqiqot natijalari pedagogik ta'lim jarayonini takomillashtirishga ilmiy-amaliy hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: ijodiy-konstruktiv kompetensiya, loyiha asosida o'qitish, pedagogik texnologiyalar, kompetensiyaviy yondashuv, kreativ fikrlash, metodik tizim, innovatsion ta'lim, refleksiya, pedagogik kompetensiya, ta'lim sifati

Methodological system for developing creative and constructive competence in future teachers (based on a project-based approach)

Madina Komiljonovna Holikova
madinaholikova7@gmail.com
Bukhara State University

Abstract: In this scientific work, the methodological system for developing creative and constructive competence in future teachers is studied based on a project-based approach. The study analyzes the theoretical foundations of modern pedagogical approaches, in particular, competency-based education, constructivism and project-based teaching technologies. It also covers the structural components of creative and constructive competence and the mechanisms for their formation. The methodological

system is developed on the basis of purposeful, substantive, organizational and technological components and serves to develop students' independent thinking, problem-solving and innovative approaches. The results of experimental and test work confirmed the effectiveness of project-based teaching. The results of the study make a scientific and practical contribution to improving the pedagogical educational process.

Keywords: creative-constructive competence, project-based learning, pedagogical technologies, competency-based approach, creative thinking, methodological system, innovative education, reflection, pedagogical competence, quality of education

Kirish. Bugungi kunda global ta'lim tizimida sodir bo'layotgan jadal o'zgarishlar bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayoniga yangicha talablarni qo'yimoqda. Raqamli transformatsiya, innovatsion texnologiyalarning keng joriy etilishi, shuningdek, ta'limning kompetensiyaviy yondashuvga o'tishi pedagogik kadrlar oldiga nafaqat bilim beruvchi, balki ijodkor, tashabbuskor va innovatsion fikrlovchi mutaxassislarni tayyorlash vazifasini qo'yimoqda. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo'ladi.

Ijodiy-konstruktiv kompetensiya o'qituvchining pedagogik jarayonni loyihalash, yangi metod va texnologiyalarni yaratish, ta'lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarga kreativ yechim topish hamda o'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltirish qobiliyatini ifodalaydi. Bu kompetensiya zamonaviy o'qituvchining kasbiy faoliyatida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, u pedagogning nafaqat bilim darajasini, balki uning ijodiy yondashuvini ham belgilaydi.

Mazkur muammoni ilmiy jihatdan asoslashda bir qator pedagogik va psixologik nazariyalarga tayaniladi. Xususan, konstruktivizm, faol o'qitish nazariyasi, muammoli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv hamda loyiha asosida o'qitish texnologiyalari ijodiy-konstruktiv kompetensiyani shakllantirishning nazariy asoslari hisoblanadi. Ushbu yondashuvlar talabani o'quv jarayonida passiv qabul qiluvchi emas, balki faol ijodkor subyekt sifatida ishtirok etishini ta'minlaydi.

Loyiha asosida o'qitish (project-based learning) zamonaviy pedagogik texnologiyalar ichida eng samarali yondashuvlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu yondashuv talabalarga real hayotiy muammolarni hal etish, jamoada ishlash, mustaqil qaror qabul qilish va ijodiy mahsulot yaratish imkonini beradi. Shu sababli loyiha faoliyati bo'lajak o'qituvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy va ijodiy kompetensiyalarni ham rivojlantiradi.

Muammoning dolzarbligi shundaki, ko'plab pedagogik ta'lim muassasalarida hanuzgacha an'anaviy o'qitish usullari ustunlik qilmoqda. Bu esa bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy fikrlashini cheklab qo'yishi, ularni tayyor metodlar doirasida

ishlashga o'rgatishi mumkin. Natijada, ular zamonaviy ta'lim talablariga to'liq javob bera olmaydigan mutaxassisga aylanish xavfi yuzaga keladi. Shuning uchun ham ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizimni ishlab chiqish zarur hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi – loyiha asosida yondashuv orqali bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning metodik tizimini ilmiy asoslash va uning samaradorligini ochib berishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

- ijodiy-konstruktiv kompetensiyaning nazariy asoslarini tahlil qilish;
- loyiha asosida o'qitish texnologiyasining pedagogik imkoniyatlarini o'rganish;
- bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy faoliyatni rivojlantirish omillarini aniqlash;
- metodik tizimni ishlab chiqish va uning tarkibiy elementlarini asoslash;
- tajriba-sinov ishlari natijalarini tahlil qilish.

Tadqiqot obyekti sifatida pedagogik ta'lim jarayoni, predmeti sifatida esa bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirish jarayoni o'rganiladi.

Ilmiy yangilik shundan iboratki, mazkur ishda loyiha asosida yondashuv integratsiyalashgan metodik tizim sifatida ko'rib chiqilib, u orqali ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning samarali mexanizmlari ishlab chiqiladi. Shuningdek, kompetensiyani shakllantirishda refleksiya, hamkorlik, muammoli vaziyatlar va innovatsion texnologiyalarning o'rni asoslab beriladi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar pedagogika oliy ta'lim muassasalarida, malaka oshirish tizimida hamda o'qituvchilarni qayta tayyorlash jarayonida qo'llanilishi mumkin. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga va zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ijodiy-konstruktiv kompetensiya bugungi kunda faqat pedagogik faoliyat uchun emas, balki jamiyatning barcha sohalarida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chunki kreativ fikrlovchi mutaxassislar innovatsion rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning metodik tizimini yaratish zamonaviy pedagogika oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Loyiha asosida yondashuv esa bu jarayonni samarali tashkil etishning eng qulay va natijador yo'li sifatida namoyon bo'ladi.

Ijodiy-konstruktiv kompetensiya tushunchasi va uning mohiyati

Ijodiy-konstruktiv kompetensiya zamonaviy pedagogika fanida murakkab, ko'p komponentli kasbiy sifat sifatida talqin qilinadi. U o'qituvchining nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki uning ijodiy fikrlash qobiliyati, muammoli vaziyatlarda innovatsion yechim topish, pedagogik jarayonni mustaqil loyihalash va yangi metodik

yondashuvlarni yaratish salohiyatini ham o'z ichiga oladi. Ushbu kompetensiya pedagogning kasbiy faoliyatini ijodiy jarayonga aylantiruvchi asosiy omil hisoblanadi.

Ijodiy-konstruktiv kompetensiya tarkibida bir nechta muhim komponentlar mavjud: kognitiv (bilimga asoslangan), faoliyatga yo'naltirilgan (amaliy ko'nikmalar), motivatsion (ichki ehtiyoj va qiziqish), refleksiv (o'z faoliyatini tahlil qilish) hamda innovatsion (yangi g'oyalar yaratish) komponentlar. Ushbu komponentlarning uyg'unligi o'qituvchining kasbiy yetukligini belgilaydi.

Shu jihatdan qaraganda, ijodiy-konstruktiv kompetensiya faqatgina tayyor bilimlarni qo'llash emas, balki ularni yangicha sharoitlarda qayta ishlash, yangi pedagogik mahsulot yaratish va ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish qobiliyatidir.

Kompetensiyaviy yondashuvning ilmiy-nazariy asoslari

Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta'lim tizimining asosiy paradigmasi sifatida shakllangan bo'lib, u ta'lim natijasini bilimlar yig'indisi emas, balki amaliy kompetensiyalar majmui sifatida belgilaydi. Bu yondashuvga ko'ra, talaba o'z bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olishi muhim hisoblanadi.

Kompetensiyaviy yondashuvning asosiy g'oyasi shundan iboratki, ta'lim jarayoni shaxsning mustaqil faoliyatini rivojlantirishga qaratilishi lozim. Bu esa o'z navbatida ijodiy fikrlash, tanqidiy tahlil, muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantiradi.

Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida kompetensiyaviy yondashuv ularning kasbiy faoliyatga tayyorligini oshiradi. Chunki zamonaviy maktab o'qituvchisi faqat bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini tashkil etuvchi, boshqaruvchi va innovatsion g'oyalarni joriy etuvchi mutaxassis bo'lishi kerak.

Ijodiy faoliyat inson psixikasining murakkab jarayoni bo'lib, u tafakkur, tasavvur, emotsiya va motivatsiyaning o'zaro ta'siri natijasida yuzaga keladi. Psixologik jihatdan ijodkorlik muammoni noodatiy usullar bilan hal qilish, yangi g'oyalar ishlab chiqish va original natijalarga erishish qobiliyati sifatida qaraladi.

Pedagogik nuqtayi nazardan esa ijodiy faoliyat ta'lim jarayonida talabaning mustaqil izlanishi, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishi va innovatsion yechimlar topishi bilan bog'liq. Bu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi rol o'ynaydi.

Ijodiy-konstruktiv faoliyatni rivojlantirishda Vygotskiy, Piaget, Bruner kabi olimlarning nazariyalari muhim ahamiyatga ega. Ularning fikricha, ijodkorlik ijtimoiy muhitda shakllanadi va ta'lim jarayonida faol faoliyat orqali rivojlanadi.

Loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning) zamonaviy pedagogik texnologiya sifatida talabalarning mustaqil, ijodiy va hamkorlikdagi faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Ushbu yondashuvda ta'lim jarayoni aniq loyiha atrofida tashkil etiladi va talabalar real muammolarni hal qilish orqali bilim va ko'nikmalarni egallaydilar. Loyiha asosida o'qitishning nazariy asoslari J. Dyui tomonidan ilgari

surilgan "learning by doing" tamoyiliga borib taqaladi. Bu tamoyilga ko'ra, bilim amaliy faoliyat jarayonida eng samarali o'zlashtiriladi.

Loyiha faoliyati talabalarda quyidagi kompetensiyalarni rivojlantiradi: mustaqil fikrlash, jamoada ishlash, kommunikativlik, muammolarni hal qilish, vaqtni boshqarish va reflektiv tahlil. Ijodiy kompetensiyani shakllantirish ko'p omilli jarayon bo'lib, u ichki va tashqi omillarga bog'liq. Ichki omillarga shaxsning motivatsiyasi, qiziqishi, qobiliyati va ijodiy ehtiyoji kiradi. Tashqi omillar esa ta'lim muhiti, o'qituvchi faoliyati, o'quv dasturlari va texnologik ta'minot bilan belgilanadi.

Ta'lim jarayonida qulay ijodiy muhit yaratish muhim ahamiyatga ega. Bunday muhitda talabalar erkin fikrlash, xatolardan qo'rqmaslik va yangi g'oyalarni sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Shuningdek, refleksiya va teskari aloqa tizimi ham ijodiy kompetensiyani rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Talaba o'z faoliyatini tahlil qilish orqali o'zini takomillashtiradi.

Ijodiy-konstruktiv kompetensiya bo'lajak o'qituvchining kasbiy rivojlanishida markaziy o'rin egallaydi. Uning shakllanishi kompetensiyaviy yondashuv, psixologik-pedagogik qonuniyatlar va loyiha asosida o'qitish texnologiyalari bilan bevosita bog'liqdir. Ushbu nazariy asoslar keyingi boblarda metodik tizimni ishlab chiqish uchun ilmiy poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Metodik tizimning umumiy tavsifi va tuzilmasi

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizim murakkab, ko'p bosqichli va o'zaro bog'liq elementlardan tashkil topgan pedagogik model hisoblanadi. Ushbu tizimning asosiy maqsadi talabalarda ijodiy fikrlash, konstruktiv yondashuv, mustaqil qaror qabul qilish va pedagogik jarayonni loyihalash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Metodik tizimning tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat: maqsadli komponent, mazmuniy komponent, tashkiliy komponent, texnologik komponent va natijaviy komponent. Har bir komponent o'zaro integratsiyalashgan holda faoliyat yuritadi va yagona tizim sifatida ishlaydi.

Maqsadli komponent bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishni belgilaydi. Mazmuniy komponent ta'lim materiallari, loyiha topshiriqlari va o'quv modullarini o'z ichiga oladi. Tashkiliy komponent esa ta'lim jarayonini rejalashtirish va amalga oshirish shakllarini belgilaydi. Loyiha asosida yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda eng samarali pedagogik texnologiyalardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv talabalarning real hayotiy muammolarni hal qilish orqali bilim va ko'nikmalarni egallashiga imkon yaratadi. Loyiha faoliyati jarayonida talabalar mustaqil tadqiqot olib boradilar, ma'lumot to'playdilar, tahlil qiladilar va yakuniy mahsulot yaratadilar. Bu jarayon ularning konstruktiv fikrlashini rivojlantiradi.

Metodik jihatdan loyiha faoliyati quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi: muammoni aniqlash, maqsadni belgilash, rejalashtirish, ijro etish, natijani tahlil qilish va taqdim etish. Har bir bosqich talabaning ijodiy faoliyatini faollashtiradi.

Loyiha topshiriqlari ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning asosiy vositalaridan biridir. Ushbu topshiriqlar real pedagogik vaziyatlarga asoslangan bo'lishi lozim. Topshiriqlarni ishlab chiqishda quyidagi metodik tamoyillar muhim ahamiyatga ega: dolzarblik, integrativlik, muammolilik, amaliy yo'naltirilganlik va innovatsionlik. Har bir loyiha topshirig'i talabaning ijodiy fikrlashini rag'batlantirishi kerak. Masalan, "zamonaviy dars modelini loyihalash", "innovatsion ta'lim muhitini yaratish" yoki "muammoli dars ssenariysini ishlab chiqish" kabi topshiriqlar talabalarda konstruktiv yondashuvni shakllantiradi.

Ta'lim jarayonini loyihaviy tashkil etish o'qituvchi va talabaning hamkorlikdagi faoliyatiga asoslanadi. Bu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi, talaba esa faol ijodkor subyekt sifatida ishtirok etadi.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasida guruhli, juftlik va individual ish shakllari qo'llaniladi. Bu esa talabalar o'rtasida hamkorlik, muloqot va fikr almashish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni qo'llash loyihaviy ta'lim samaradorligini oshiradi. Onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar va multimedia vositalari talabalarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishda motivatsion muhit muhim rol o'ynaydi. Talabalarning ichki motivatsiyasini oshirish uchun ularning qiziqishlari, ehtiyojlari va kasbiy maqsadlari hisobga olinishi lozim.

Motivatsiyani shakllantirishda real hayotiy muammolardan foydalanish, ijodiy erkinlik berish va natijalarni e'tirof etish muhim ahamiyatga ega. Bu talabalarda o'z faoliyatiga nisbatan mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Tashqi motivatsiya esa baholash tizimi, rag'batlantirish va jamoaviy natijalarni e'tirof etish orqali amalga oshiriladi.

Refleksiya ijodiy-konstruktiv kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u talabaning o'z faoliyatini tahlil qilish va baholash qobiliyatini ifodalaydi. Refleksiv faoliyat orqali talaba o'z xatolarini aniqlaydi va ularni tuzatish imkoniga ega bo'ladi. Teskari aloqa (feedback) tizimi esa o'qituvchi va talaba o'rtasidagi doimiy muloqotni ta'minlaydi. Bu jarayon ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Portfolio, reflektiv kundalik va guruh muhokamalari refleksiya jarayonining samarali vositalari hisoblanadi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishda loyiha asosida yondashuvga tayangan metodik tizim samarali pedagogik model hisoblanadi. Ushbu tizimning asosiy kuchi uning integrativligi, amaliy yo'naltirilganligi va innovatsion xarakteridadir. Metodik tizimning to'g'ri tashkil

etilishi talabalarning ijodiy salohiyatini sezilarli darajada oshiradi va ularni zamonaviy pedagogik faoliyatga tayyorlaydi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizimning samaradorligini aniqlash maqsadida tajriba-sinov ishlari tashkil etildi. Ushbu jarayon pedagogik ta'lim muassasasida tahsil olayotgan talabalar ishtirokida amalga oshirildi. Tajriba-sinov ishlari ikki guruh - tajriba va nazorat guruhlarida olib borildi. Tajriba guruhida loyiha asosida o'qitish texnologiyasi va ishlab chiqilgan metodik tizim joriy etildi, nazorat guruhida esa an'anaviy o'qitish usullari saqlab qolindi. Bu esa natijalarni qiyosiy tahlil qilish imkonini berdi. Tajriba jarayonida talabalarning ijodiy fikrlash darajasi, muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati, mustaqil ishlash ko'nikmalari hamda konstruktiv yondashuvi kuzatildi va baholandi.

Tajriba-sinov ishlarida bir qator pedagogik va psixologik metodlardan foydalanildi. Jumladan, kuzatish, suhbat, test, so'rovnoma, portfolio tahlili va ekspert baholash usullari qo'llanildi.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida talabalar guruhlariga bo'linib, real pedagogik muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan loyihalarni amalga oshirdilar. Har bir guruh o'z loyihasi ustida mustaqil ishladi va yakuniy natijani taqdim etdi.

Shuningdek, raqamli ta'lim vositalari, multimedia resurslari va onlayn hamkorlik platformalari tajriba jarayonida keng qo'llanildi. Bu esa talabalarning ijodiy faoliyatini yanada faollashtirdi.

Tajriba-sinov jarayonida talabalarning ijodiy-konstruktiv kompetensiyasi bir necha mezonlar asosida baholandi. Bu mezonlar quyidagilardan iborat:

- ijodiy fikrlashning mustaqillik darajasi;
- muammoli vaziyatlarga yondashuvning originalligi;
- pedagogik yechimlarning amaliy samaradorligi;
- jamoada ishlash va hamkorlik ko'nikmalari;
- reflektiv tahlil darajasi.

Baholash jarayonida rubrikali tizimdan foydalanildi. Har bir mezon bo'yicha talabalar past, o'rta va yuqori darajada baholandi. Bu esa natijalarning obyektivligini ta'minladi. Tajriba natijalari shuni ko'rsatdiki, loyiha asosida o'qitish texnologiyasi qo'llanilgan guruhda talabalar ijodiy-konstruktiv kompetensiyasi sezilarli darajada oshgan. Ular muammoli vaziyatlarga tezkor va original yechimlar topish, pedagogik jarayonni mustaqil loyihalash hamda innovatsion g'oyalar ishlab chiqish bo'yicha yuqori natijalarni namoyon etdilar.

Nazorat guruhi bilan taqqoslaganda, tajriba guruhida mustaqil fikrlash darajasi, motivatsiya va refleksiya ko'rsatkichlari ancha yuqori bo'ldi. Bu esa loyiha asosida yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi. Shuningdek, talabalar jamoaviy ishlash jarayonida kommunikativ ko'nikmalarini ham rivojlantirdilar. Ular o'z fikrlarini

asoslash, boshqalar fikrini tinglash va umumiy qarorga kelish ko'nikmalariga ega bo'ldilar. Loyiha faoliyati bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ldi. Ushbu faoliyat talabalarda nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki ijodiy yondashuv va innovatsion fikrlashni ham rivojlantirdi.

Samaradorlikning asosiy omillari sifatida quyidagilar aniqlandi: amaliy yo'naltirilganlik, talabalar faolligi, real muammolar bilan ishlash, hamkorlik muhiti va reflektiv tahlil. Natijalar shuni ko'rsatdiki, loyiha asosida o'qitish an'anaviy usullarga nisbatan ancha yuqori natija beradi va talabalarning kasbiy kompetensiyasini kompleks rivojlantiradi. Tajriba-sinov ishlari natijalariga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishda loyiha asosida yondashuv samarali metodik tizim ekanligi tasdiqlandi. Ushbu yondashuv talabalarning ijodiy salohiyatini ochib berish, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatish va zamonaviy pedagogik faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

Tavsiyalar sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: ta'lim jarayoniga loyiha asosida o'qitishni keng joriy etish, raqamli texnologiyalardan foydalanishni kuchaytirish, refleksiya tizimini rivojlantirish hamda talabalar uchun innovatsion ijodiy muhit yaratish. Loyiha asosida yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning eng samarali usullaridan biridir. Tajriba natijalari metodik tizimning amaliy samaradorligini tasdiqladi va uni pedagogik ta'lim jarayoniga joriy etish zarurligini ko'rsatdi.

Ushbu ilmiy ishda bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishning metodik tizimi loyiha asosida yondashuv negizida nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi faqat bilim va ko'nikmalar yig'indisi bilan emas, balki uning ijodiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarda innovatsion yechim topish qobiliyati hamda pedagogik jarayonni mustaqil loyihalash salohiyati bilan belgilanadi.

Tahlillar jarayonida ijodiy-konstruktiv kompetensiyaning tarkibiy komponentlari aniqlanib, ularning o'zaro bog'liqligi asoslab berildi. Kognitiv, faoliyatga yo'naltirilgan, motivatsion, reflektiv va innovatsion komponentlar uyg'unligi bo'lajak o'qituvchining kasbiy yetukligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuv va loyiha asosida o'qitish texnologiyasi ushbu kompetensiyani shakllantirishning eng samarali pedagogik vositalari ekanligi isbotlandi.

Metodik tizimni ishlab chiqish jarayonida uning maqsadli, mazmuniy, tashkiliy va texnologik komponentlari o'zaro integratsiyada faoliyat yuritishi lozimligi aniqlandi. Loyiha asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarni mustaqil izlanishga, jamoada ishlashga, kreativ fikrlashga va real muammolarni hal etishga yo'naltiradi. O'tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijalari ham ishlab chiqilgan metodik tizimning samaradorligini tasdiqladi. Tajriba guruhida talabalar ijodiy fikrlash,

mustaqil qaror qabul qilish, innovatsion yondashuv va reflektiv tahlil ko'nikmalari bo'yicha sezilarli ijobiy natijalarga erishdilar. Bu esa loyiha asosida o'qitish texnologiyasining an'anaviy ta'lim usullariga nisbatan ustunligini ko'rsatadi. Umuman olganda, bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy-konstruktiv kompetensiyani rivojlantirishda loyiha asosida yondashuvga tayangan metodik tizim samarali, innovatsion va zamonaviy pedagogik model sifatida e'tirof etiladi. Uni ta'lim jarayoniga keng joriy etish pedagog kadrlar sifatini oshirishga, ta'lim samaradorligini kuchaytirishga hamda jamiyat uchun raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2017–2024.
3. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
4. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Dewey J. Experience and Education. – New York: Macmillan, 1938.
6. Vygotsky L. S. Mind in Society. – Harvard University Press, 1978.
7. Piaget J. The Psychology of Intelligence. – Routledge, 1950.
8. Polat E. S. Project-Based Learning in Education. – Moscow: Academia, 2010.
9. Selevko G. K. Modern Educational Technologies. – Moscow: Narodnoe obrazovanie, 2006.
10. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals. – Paris: UNESCO, 2017.